

Jaroslav D a v i d (Ostrava)

**LUISA CAIAZZO – RICHARD COATES – MAOZ
AZARYAHU (EDS.): NAMING, IDENTITY AND TOURISM.
Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing 2020, 233 s.,
ISBN-13: 978-1527542860**

Monografie *Naming, identity and tourism*, která vyšla na jaře 2020 v nakladatelství Cambridge Scholars Publishing, shrnuje 13 kapitol 14 autorů působících na univerzitách a výzkumných pracovištích především v Evropě, ale také v USA nebo Izraeli. Ironií osudu, který rok 2020 vážně poznamenal pandemií covidu-19 a nejvýznamněji zasáhl turistický průmysl, je svorníkem publikovaných textů právě vzájemná interakce turismu, identity a kulturního dědictví nahlížená multioborovou perspektivou.

V úvodní studii editoři s jistou dávkou expresivity charakterizovali vlastní jména a jejich úlohu v současném světě: „Woven into the fabric of everyday life, they are taken for granted, self-evident. Yet, they may build, or rather be used to build, a thick network of paths leading to several configurations of meanings. This multi-layered dimension of names stands at the core of the present book [...]“ (s. 1). Ústředním tématem knihy je tedy to, jak se vlastní jména podílejí na vytváření míst, jakou roli hrají ve *značkování míst* (branding places) a jak se podílejí na *paměťovém cestovním ruchu* (heritage tourism).

Obsah knihy lze rozdělit do několika bloků podle témat a přístupu jednotlivých kapitol ke sledované problematice. Najdeme zde jak studie vycházející z lingvistických pozic (onomastická teorie pojmenování), tak z pohledu prostorových a paměťových studií (spatial studies, memory studies), studií identit (identity studies) a sociální a kulturní geografie, popř. antropologie, historie a archeologie. Dále se zaměřím pouze na ty texty, které – v mém subjektivním výběru coby autora recenze – lze považovat za inspirativní pro český onomastický výzkum; kompletní obsah knihy, včetně náhledu, je dostupný na stránkách nakladatelství (Cambridge Scholars, 2020).

Studie nestora izraelské onomastiky Maoze Azaryahua (University of Haifa, s. 11–27) pojednává v úvodu téma vzniku zeměpisného jména jako nástroje vytváření prostoru. Pojmenování místa Azaryahu vnímá jako civilizační prerekvizitu pro konverzi prostoru na místo („space into place“, s. 12) a toponymum jako nezbytný nástroj pro zprostředkování geografického prvku kultuře („a requisite for mediating a geographical feature through culture“, s. 13). Azaryahu rovněž obecně hodnotí dosavadní evropské výzkumy toponym jako taxonomicky a etymologicky orientované pomíjející pojmenovací procesy (*place-naming*, s. 14). Kritický obrat (*critical turn*; srov. Azaryahu, 2001) ve výzkumu toponymie podle něj přinesla až

devadesátá léta 20. století reflektující předchozí intenzivní ideologické vlivy na pojmenování míst. Touto skutečností rovněž vysvětluje rostoucí zájem o výzkum urbanonymie v posledních desetiletích (s. 14). Kritický obrat rovněž přenesl pozornost od etymologie na vlastní akt pojmenování a roli pojmenovatele. V druhé části své studie Azaryahu prezentuje teoretické postuláty na příkladu honorifikačních uličních jmen, jež označuje jako „a dominant feature of modernity world-wide“ (s. 16), a využívání toponym *Paříž* a *Casablanca* jako prostředků brandingu.

Kapitola Richarda Coatese (University of the West of England, Bristol, s. 29–44) po úvodní diskuzi tématu identity věnuje velký prostor vlastním jménům a jejich sémantice. Klíčová myšlenka, založená na Coatesových předchozích studiích navazujících na teorii Johna Milla, totiž že vlastní jméno je „a referring expression which has no sense“ (s. 31), ale disponuje denotací, konotacemi a asociacemi (encyklopedickými, symbolickými, stereotypními), je ilustrována na příkladu toponyma *Videň* (srov. Šrámkovu koncepci apelativní a propriální sémantiky vlastního jména vycházející z deskriptivistické teorie Friedricha Gottloba Fregeho a Bertranda Russella; Šrámek, 1999, s. 22–34; Šrámek, 2017). Právě absencí sémantiky vlastního jména autor považuje za potenciál pro jeho využití v turistickém průmyslu (s. 34). Na několika příkladech (*Riviéra*, *Tivoli*) ukazuje úlohu, kterou mají toponyma ve vytváření autenticity místa i mechanismus procesu jejich transonymizace (v textu jako *onomastic manipulation*) za účelem podpory turismu: „Names have no inherent synchronic linguistic meaning (sense), which makes them suitable for focusing on and manipulating the other major aspect of their meaning: their connotations (associations) and conventionalized memories“ (s. 43).

K těmto dvěma kapitolám vycházejícím z lingvistické teorie pak svým v užším slova smyslu onomastickým tématem náleží rovněž text Valérie Tóth (University of Debrecen, s. 99–112) představující digitální databázi *Hungarian National Toponym Registry* (<http://mnh.unideb.hu/en/>) tvořenou lexikonem toponym a jejich mapovou vizualizací. Databáze je prezentována jako příspěvek k ochraně národního dědictví a posílení identity, a to jak Maďarů žijících za hranicemi dnešního Maďarska, tak etnických skupin ve vlastním Maďarsku.

Čtvrtým textem, jemuž chci věnovat pozornost, je studie Luisy Caiazzo (University of Basilicata, Potenza, s. 45–64). Autorka se věnuje tématu identity na příkladu střetu mezi původní – německou, popř. v jazyce ladino – a ve 20. století politicky vytvářenou a násilně zavádnou italskou toponymií v regionu Jižní Tyrolsko (Itálie), oblast Alto Adige, z perspektivy turismu. Ukazuje, že v současnosti se právě turismus stává velmi silným aktérem toponymické politiky, vytváření toponymického úzu a jeho prezentace v prostoru, kdy svojí ekonomickou silou nutí politické aktéry jazykových sporů ustoupit z jejich tradičních pozic.

Většina studií se pak zabývá především přejmenováním konkrétních lokalit nebo volbou určité varianty názvu (historické, nářeční apod.) právě z důvodu zvýšení turistické atraktivity, a to jak samotné lokality, tak i z hlediska její marketingové

prezentace. Největší pozornost je soustředěna na místní jména, ale zastoupena jsou rovněž chrématonyma, např. *Disneyland Paris*. Právě v těchto kapitolách se výrazně uplatňují mezioborové přístupy – geografie, antropologie, historie a archeologie.

Při souhrnném pohledu na název knihy a témata jednotlivých studií je patrné, že vlastnímu výzkumu identity je věnována menší pozornost, zatímco v centru jsou proměny pojmenování v širokém slova smyslu a turismus. Čtenářsky přitažlivá tematická pestrost monografie a široký záběr přístupů bohužel ve výsledku místy vyvolávají dojem eklektičnosti, nepříliš promyšlené koncepce a nevyvážené oscilace mezi teoreticky a úzce zaměřenými případovými studiemi. Na tento fakt upozornila i recenze kulturního geografa Sergeie Basika (2020, s. 541). Přesto je třeba zdůraznit hodnotu monografie (či souboru studií nebo kapitol) jako průkopnické práce, která odborníkovi, studentovi či laikovi inspirativně představuje formou mozaiky výzkumné pole vytýčené body turismus, vlastní jména a identita.

V čem může být monografie *Naming, identity and tourism* inspirativní pro českou onomastiku? Nepochybně je to její již výše zmíněné zaměření, upozorňující na možná témata mezioborové spolupráce. Knihu však lze také vnímat jako příspěvek k terminologickým diskuzím v onomastice. V prostředí antropologie a geografie, kde nad národními jazyky převládá angličtina, se používají ustálené anglické termíny. Avšak českojazyčné texty, jež – nutno říci i logicky – dominují v české onomastice, se stále častěji musejí vypořádat s překladem mnoha nových termínů, z nichž na dva jsem kurzivou upozornil v úvodu.

LITERATURA

- AZARYAHU, M. (2011): The Critical Turn and Beyond: The Case of Commemorative Street Naming. *ACME: An International Journal for Critical Geographies*, 10, 1, s. 28–33.
- BASIK, S. (2020): Naming, identity and tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 20, 5, s. 540–542.
- CAMBRIDGE SCHOLARS (2020): *Cambridge Scholars Publishing* [online]. <<https://www.cambridgescholars.com/resources/pdfs/978-1-5275-4286-0-sample.pdf>> Cit. 2021-01-25.
- ŠRÁMEK, R. (1999): *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita.
- ŠRÁMEK, R. (2017): Propriální sféra jazyka. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Brno: Masarykova univerzita [online]. <https://www.czechency.org/slovník/PROPRIÁLNÍ_SFÉRA_JAZYKA> Cit. 2021-01-25.

Jaroslav David
jaroslav.david@osu.cz
Katedra českého jazyka
Filozofická fakulta
Ostravská univerzita
Reální 5
701 03 Ostrava